

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMÎNALĂ

Redacția Strada Buzzești 42 Administrația Strada Regulă, 6. BUCUREȘTI	Director: N. IORGA Redactori: { St. O. Iosif, M. Sadoveanu și I. Scurtu.	ABONAMENTUL ANUAL În țară . . . 10 lei În străinătate 12 »
---	---	--

„POVEȘTEA NEAMULUI“ LA EXPOZIȚIE.

Ideia de a înfățișa privitorilor de toată mîna, cu prilejul de cheluieli imbielșugate al Expoziției, întreaga istorie a neamului românesc, în desfășurarea ei de două mii de ani, era fără îndoială foarte bună. Lucrurile ce se văd se uită mai puțin decît cele ce se petrec cu ochii în cărți, și aceasta e adevărat mai ales pentru oamenii de rînd, cari cetesc puțin. Se putea face acum, pentru Bucureșteni ca și pentru locuitorii celorlalte orașe din România, pentru săteni, pentru Romîni adunați din toate Ținuturile, dacă nu și pentru străinii veniți să ne vadă fără cea mai mică inițiere, în lucrurile noastre, o puternică lecție de istoria Romînilor. Ea era cu atît mai mult la locul ei, cu cît această Expoziție, care s'a mărgenit la înaintările noastre în curs de jumătate de veac, fusese plănuită întăiu mult mai larg, ca o amintire strălucită a celor două milenii strecurate de la închegarea din trup dacic și minte romană, graiul latin, a poporului nostru, — plan măreț din care mulți se măgulesc că ar fi rămas ceva în lucrurile ce le vedem astăzi pe cîmpia Filaretului. Și, iarăși, se poate zice că o astfel de privesc era de nevoie pentru că, atît la Culă — o jucărie de diletant —, cît și la Palatul Artelor — un haos cu nepuțință de descurcat și lămurit —, nu s'a dat acea vedere a istoriei românești, care, oricît ar fi fost de strîns legată Expoziția de jubileul Regelui, era dorită, și chiar așteptată cu nerăbdare, de toată lumea.

Directorul Teatrului, d. Davila, a luat asupra-și să organizeze, în versuri și chipuri, un astfel de spectacol pentru popor: dorind să înlătore orice vorbe nouă și neînțelese, l-a numit, ca un bun cunoscător al limbii noastre și al versurilor tipărite de d. Corneliu Moldovan în revista «Făt-Frumos», «Povestea Neamului».

Cărticica cu versurile s'a pus în vînzare fără ca publicul să caute a profita de aceasta. Mulți, cei mai mulți dintre ascultătorii scurtei poeme nici nu vor fi știut, decî, cine sînt cîntăreții trecutului nostru

național. Cit despre chipuri, se răspîndiseră părerile cele mai deosebite și mai vrăjmașe: pentru lăudătorii plătiți ai Expoziției, în toate rătăcirile și greșelile ei, și «Povestea Neamului» era, nici se încape vorbă, o adevărată minune, înaintea strălucirii căreia nu-ți rămîne decît să te închini evlavios și recunoscător. Pentru protivnicii, și ei interesați, ai lucrurilor bune, ca și ai lucrurilor rele din «bilciul de la Filaret», cari confundă cu voie petrecerile scandaloase și rînduiala de tot slabă cu însemnătatea lucrurilor expuse, pentru aceștia «Povestea» era o batjocură, adecă *încă* o batjocură (căci, în adevăr, sînt destule).

Rîndurile ce urmează sînt expresia unei păreri cu totul nepărtenitoare. Iată, în adevăr, ce am văzut și auzit dintr'un colț de arenă, unde mă strecurasem, după închiderea casei, prin îngăduința unor polițiști cu diplomă universitară și prin bunăvoința păzitorilor de a primi în chip de bacșiș ceia ce încercasem în zădar a plăti la zisa casă.

Întăiū mi s'au părut slabe versurile pe care le trîmbiță cu glas tare, foarte exagerat, într'o atitudine de prooroc, un tînăr în haine negre — actor din Iași, mi se spune, — la rampa unei mari scene, pline de lăutari pentru trînteile naționale și internaționale, bune de circ și nu de Expoziție jubilară, de jandarmi și sergenți cu șăpcile în cap, și de acei oameni aleși prin îndrăzneală cari nemeresc totdeauna locurile întăiū fără biletul său bacșișul ce te îndreptățește la locurile din urmă.

Cînd însă a mai tăcut puțin publicul infierbîntat de hirjoana atleților și de primblarea tinerilor cu bustul gol în căruțele cu doi cai, cărora li se zice mîndru *bige*, precum și de deosebitele șuierături și trîmbițări care însoțesc isprăvile gladiatorilor d-lui dr. Istrati, — am putut urmări armonia unor versuri une ori frumoase, — toate corecte, unele cu efect, dar, firește, cu totul lipsite de simțirea și spontaneitatea care cîștigă. Lumea, din partea ei, nu le urmăria, ci aștepta oamenii.

Iată-î, în sfîrșit. Întăiū Traian între ostași, și Decebal așijderea. Traian, ca Traian; dar legionarii și Dacii, slabi de tot, Costumele, bune, sînt puse pe trupuri ciolănoase și strîmbate de muncă. Oamenii merg de frică, goniți parcă din urmă, de ochiul infruntător al directorului; dar nu e la dînșii nici cea mai mică eleganță, nici urma cea mai slabă de mîndrie. Păcat de costume!

Al doilea tablou: barbarii. Aici portul e croit după închipuire; nici-un istoric nu l-ar recunoaște. Unele arme cu blană pe dinsele par frigări în care s'ar fi tras guzganii de cei mari. Barbarii vin, cu toate armele lor grozave, tot așa de fricoși, de blegi, de șterși, tot așa de jalnic disciplinați ca și legionarii. Până acum, nici-o emoție.

Cît spune vre-o zece versuri artistul de pe scenă, zboară o mie

de anî. Apare o ceată de țeranî și de ciudați ostași în porturi apusene. Ar fi Bărbat, Litean (cetește: Litovoi), cei d'intăi Domnî olteni cunoscuți. Poeții, cari nu cetesc istorie, i-aũ făcut Basarabi. Portul Voevozilor e cum nu se poate mãi discutabil.

De la Bărbat și Litean-Litovoi, la Mircea. Mi se pare cã prea miroasã a tãmie alegerea din toatã viața lui a clipei de înfringere de la Nicopol, numai pentru cã atunci Voevodul muntean a stat lingã un strãmoș al dinastiei. E neașteptat și supãrãtor pentru ideile îndãtinate sã vezi așã de negru 'n barbã și de sprinten la cãlãrit supt coșcogeã coif de Lohengrin pe Mircea-cel-Bãtrîn. Nu e încã nici-o mișcare în public. Mulți rîd. Nãimiți cu sara ce încunjurã pe alcãtuitorul principatului muntean, nu sînt mãi breji decît ceilalți.

Întemeierea Moldovei, pentru care versurile cîntã multe neadevãruri istorice, înfãțișeazã pe un Bogdan-Vodã, cu barba 'n lopãticã, între douã prea-frumoase cocoane cãlãri, cu un rost nedeslușit. Costumele sînt de fantasmã și nu pot sã placã.

Ștefan, da, și tovarășul sãu Țepeș, aceia stîrnesc aplause. E singurul tablou bun. În cea mãi mare parte, el reproduce pe acela ce a fost dat vederii cu prilejul pomenirii din Iulie 1904. În reproducere, d. Davila a fost mãi fericit decît în concepție.

Cu o mare sãriturã de aproape un veac, avem, dupã versuri rãsunãtoare, pe Mihai. Ostașii lui sînt rãu îmbrãcați: totul e numai închipuire. Voevodul însuși face impresie, și lumea-l primește și mãi bine decît pe Ștefan. Iar ideia de a-l face sã se nãpusteascã nebuște în arenã și sã fugãreascã umbre ca un strigoiu desperat, jignește.

Bãtrînețele lui Matei-Vodã sînt binișor închipuite; dar ce gînd sã se dea o barbã roșie lui Vasile Lupu, care calcã de ție milã de dînsul!

Tudor nu samãnã: portul lui e însă bine studiat, iar Oltenii, în hainele de astãzi, aũ un aspect de realitate care mișcã.

Cu mult mãi tare însă Cuza, pe care-l salutã cu cãldurã toatã lumea. Și figurile alegorice ce-l întovãrășesc, sînt potrivite. În acest tablou ca și în celelalte, femeile merg bine.

Dar a represinta Domnia regelui Carol printr'o femeie în cãruță cu patru cai, fiind ca pe tablã coroana, pe cînd cei mãi mari Domnî ai noștri cãlãresc ca niște jandarmi din garda regalã în jurul ciudatului simbol, — aceasta dovedește o nespusã sãrãcie de imaginație și o lipsã mare de gust, dacã nu și de pietate.

Acuma, arena e plinã de toate alaiurile care s'aũ rînduit unul dupã altul, adecã s'aũ amestecat în cea mãi pitorescã lipsã de perspectivã, de cuviință și de bun simț.

În scurt, dacă toate costumurile ar fi autentice și frumoase, s'ar fi putut alcătui *pe scenă*, și nu în rotundul cel mare al arenelor, care scade orice mărime, tablouri vii, însuflețite toate de oarecare poezie, pe care s'ar fi găsit cine s'o descopere. Ele ar fi închipuit clipele mari din viața neamului. În locul bieților oameni smomiți cu francul, cei d'intăiu artiști ai noștri ar fi jucat rolurile corifeilor istoriei românești. Versuri puține, și de tot frumoase — de ce nu s'ar fi ținut un concurs? — ar fi fost puse *în gura lor*. Și coruri, schimbări de lumină, fonduri decorative ar fi desăvârșit o impresie, care trebuie să fie măreață pentru ca să nu fie caraghioasă.

Așa ceva ar fi fost cu adevărat «povestea» vrednică de un neam.

N. IORGA.

MUNCITORUL

(În chip de epigraf)

— «*Vorbește pentru mine și cui te-ascultă spune
Că'n ceasul de pe urmă am stat cu gânduri bune,
Iar, dacă peste lacrimi pleoapele-mi căzură,
Am plîns văzînd că moartea de mine se îndură.*

— «*Cu greaua lor povară purtat-am ani de truda,
Dar tu poți spune'n cuget, cui vrea să te audă,
Că, iertător, pe nimeni eu nu găsesc de vină,
Cînd de la muncă trecem la veșnica hodină.*

— «*Cît de ușor putea-voiî s'aștept pîn'la 'nviere
Mult luminoasa vreme, lipsită de durere!
Dar celor din viață lung drumul li se pare; —
Lor spune-li din parte-mi: nădejde și răbdare»...*

O. CARP.

CUGETĂRI

Nu fă greșeala de a ridica pînă la tine prin propria-ți minie un dușman nevrednic.

*

«Scandal» numesc o luptă ceî ce nu-î înțeleg scopul.

X.

PRIN SINGURĂTĂȚI

7. În domnia Prahovei.

Pare a fi o tăcută înțelegere între un Ținut și locuitorii lui. Natura, de multe ori, a potrivit pe oameni după sine.

Muscelul e unul din județele idilice ale Țerii noastre; cu muncele do- moale, care își tremură florile în vânturi, la poalele cărora se ridică dintre grădinile de pruni case cu arcade crețe la pălimare, pe când departe se înfig în cer gingașe colțuri de munți limpezi ca niște cristale albastre. Pe dru- murile albe înfilnești săteni îmbrăcați în veșminte împărătești: bărbați cu cămăși vărgate în borangic, femei cu toate florile primăverii vărsate pe si- nuri, cu fote ca niște grădini, cu marame aurii... Și se potrivesc mai bine cu Ținutul zîmbetele, chipurile deschise, trandafirii, și de acestea înfilnești mai adesea...

Pe când dincoace, în domnia Prahovei, apeî vijelioase și reci, care se frînge de pietre, cînd strivită de stînci rupte pieziș, cînd despletită pe largi albiu. dealurile nu sînt atît de line, răsfățate de soare, ci mai mult răpezi, înbră- cate în păduri negre, pe marginea cărora cotește cîte o cărare pînă într'o poieniță, sus, unde se ridică căsuțe înălțate pe temelii de piatră, cu acoperiș țuguiat de șindrilă, cu podoabe rare, la ferestre fără zvăpăiatele garoafe și mușcate, atît de iubite în Muscel. Chiar vorba pe aci parcă e mai rară, și, cînd o scoate omul din gură, de obicei are mult miez; se pătrund mai bine cu ochii, își înțeleg gîndurile și fără cuvinte. Am văzut și la copii marel dar de a nu vorbi decît cînd știu că vor vărsa o nouă lumină asupra întrebării. Asemenea portul sătenilor e mai cumpătat. Parcă aș priceput oamenii că în Ținutul acesta serios, acoperit de păduri întunecate, potrivit mai mult pentru rugăciune, nu e cuviincios să te împodobеști prea mult.

Și munții, în blocuri de piatră severă, despicați în prăpăstii adînci, une ori cu țândări zviruite îndrăzneț către cer, nu sînt munți de idilă, ci de tragedie. Pădurile nici nu cutează să se suie pînă pe vîrfuri, ci rămîn agățate de grumajii lor, parcă speriate de imensele prăpastii viorii ce se cască supt ele..., și, cu venirea serii, ce dulce melancolie îndemnătoare la rugă de mul- țămire măreței naturi se coboară pe văile de brazi!.. Cum sună talangele de mîngîios prin umbra arinilor, pe malul rîului!.. Ce grandios se trage per- deaua înstelată a nopții peste munți!..

8. Spre Șipote.

Umblu de mult timp pe drumul graniței spre Șipote. Singur în marea li- niște, cu un băț lung în mînă, urc și cobor cărarea, cînd umbrît de pădure, cînd încălzit de soare...

O deschidere largă spre Ardeal... Munți răpezi, dințați de brazi; printre ei, văi adînci cufundate într'un lac aburos, vioriu, de-asupra căruia iese colțuri sterpe. Și, în fund de tot, o imensă umbră cenușie se ridică pînă la înălțimea Bucegilor. Trebuie să fie Piatra-Craiuului. De-asupra ei s'a culcat un nor alb. Cerului parcă i-au ieșit colorile de atîta soare.

... O altă deschidere spre Țara-Românească, Bucegi-Omul: de stîncă, în fund, cu prăpăstii largi, cu virfurile scrijelate, staă oufundați în aceeași lumină aburoasă. Umbrele albastre cad în fișii și ascund tot ce se va fi aflînd supt ele. Jos de tot, după o pădure de brazi, se întinde o livede uriașă, care după ochi e așa de aproape, că îmi vine să sar în ea... Un chiot de copil, pe undeva în jos. Încolo, tăcere de te sperii. Oricît de frumos e, n'aș vrea să-mi petrec viața pe aci. Te-ar omori cu încetul de urît, frumuseța aceasta atît de singură, de covârșitoare, atît de tăcută...

... Altă deschidere: de astă dată, un tablou mult mai real decît vaporea-sele vedenii de pînă acum. Bucegiu au rămas în dreapta, și în față, dintr'o vale adîncă, se ridică munți domoli, acoperiți de brazi. Pădurile cad în fal-duri, maiestoase, liniștite. Același chiot de copil, mereu...

Cobor și eu într'acolo, și găsesc supt brazii înnalți, alături de un trunchiū tăiat, doi băieți și o bătrînă. Băiatul cel mic, cu o căciulă care-î cade pe ochi, cum mă vede, din gălăgios ce era, nu mai scoate graiū din gură, se ferește cu umărul și se uită sperios, plimbîndu-și minuțele prin ciucuri de brad pe cari și i-a adunat în juru-î. Cel mai mare nu e sfiit de loc. El intră întiiū în vorbă cu mine, și se arată un vorbăreț și un minciuos fără seamăn. Fără să-l întreb, îmi spune că tata e aci, dar s'a dus cu bota să iea apă din vale. Apoi îmi istorisește cum a fost pe Bucegi, și ce șerpî mari erau «de ici pînă colo, mama lui Dumnezeu!», și ce prăpăstii, și cum au ajuns la peșteră și au vrut să iea apă, dar un călugăr bătrîn și urît, cu părul încilcit, s'a răpezit la ei, «vezî dumneata»; atunci «domnul Mihăilescu» i-a pus pistolul în piept și l-a omorît, și călugării au venit cu luminări aprinse în mînă, să-l îngroape..., și, Doamne, cum băteaū clopotele la minăstire!.. — Și, cu cît toarnă mai multe minciuni, cu atît se înfierbîntă mai mult; a încrunat din sprîncene și se înfoară și el de grozăviile pe care le spune; bătrîna șade jos pe mușchiū, lîngă o desagă, și parcă nu m'a văzut.

Chipul ei topit, cu obrajiū adinciți din lipsa dinților, e înfășurat cu o basma neagră; ochii albaștrii, blinzi, cu toate că se plimbă în jur, nu se opresc pe nimic. Din cînd în cînd, își saltă cu umărul sumanul negru care stă să-î cază. De la un timp, văz că se uită tot mai stăruitor la mine. Se ridică cu greū, vine mai aproape, ascultă. Cînd îmi arunc ochii spre ea, îmi, zîmbește, și ochii ei mici mă privesc mîngios. Dă din cap, și parcă așteaptă o vorbă de la mine. Se apropie tot mai mult, îmi pipăie hainele, mă ocolește, zîmbindu-mi mereu. Curînd însă, se oprește, se întoarce umilită, și, așezîndu-se jos la locul ei, începe să plîngă tăcut.

Îl întreb în șoaptă pe băiat, ce are bătrîna... și el, înterupt în minciunile lui, îmi răspunde răpede:

— Las'o, așa e ea! De cînd i-a murit fi-su. Pe cine întîlnește, crede că el e. Apoi își urmează povestirea.

De odată, din depărtări porni un freamăt care se apropie mereu. Puțina lumină care pătrundea prin ramuri, tremură ici și colo, cătînd parcă să se ascunză. Și feregele se mișcară. Băiatul tăcu și el de ascultă. Atunci toată

pădurea se legănă încet, și un oftat prelung, adînc zbură peste capetele noastre. Ofta pădurea. Și colo jos se auzi un geamăt umilit:

— Oof, mamă, mamă, dragul mamei...

Bătrîna plîngea încet, ghemuită lîngă rădăcina unui brad.

...Vorbărețul băiat mi-a spus că pînă într'o jumătate de ceas cel mult voiîi întîlni un pichet ars, de unde se face o potecă spre «Sanator». Umblu de un ceas, și nu măi ajung pichetul. Am coborît mult; poiana în care vream să sar adineaori, e de-asupra mea. Jos, se aud ciopliturî sonore.

...O vedere spre Ardeal. Aceiași munți prăbușiți, pe cari după crețurile vîrfurilor, îi cunosc că sînt îmbrăcați în brazî, căci ei nu se vād decît ca niște umbre. Prin vāi, izvorāsc din adîncurile lacului de luminā alte cîteva colțuri; apoi nimic... Parcā aci s'ar sfîrși pămîntul; cerul, stîns de colorî, cade drept, ca pāreții unei cupole de sticlā. Am ajuns și la pichetul ars. N'a măi rămas din el decît coșul înalt, vārui, și de departe samānă cu un monument. Am coborît o largā poianā, de unde se vād în toată voia coastele Bucegilor spre Ardeal, prāvālite, cu țāndări, cu scobiturî, cum nu prea sînt în Ţara-Romāneascā. Soarele înclinā spre crestele lor. Am dat și de o potecā. Unde duce, Dumnezeu știe! Eū apuc pe ea. De-acum intru în păduri. Sînt atît de singur!

Cobor în umbrā, pe o potecā cu lut alunecos. Ferege enorme se desfac grase, umede, și coada-calului, buruianā care dā dovadă de mare umezeală, crește deasā ca peria. Și, de-odată, dintre tufișuri, un ochiū verde de apă privește la mine, atît de neașteptat că mă înfioraiū puțin: e rămāșița zăcutā a unui torent gata să sece. Se apropie seara. Nici-un zgomot, nici-o urmă de om. Parcā sînt pe drum spre tārîmul cellalt...

9. Supt același brad sonor.

Supt același brad sonor de-asupra vāii Teascului... Bucegii și-au aruncat pe față un vāl albastru închis, și sprijinesc în cap o așa clādărie de nor, că îmi vine a mă mira cum nu se prăbușesc. Pe toate dealurile, a căzut cu seara o pulbere viorie; numai brazii din vîrfurile dealului din spre apus se ridicā foarte negri pe cerul de aur în care plutește un norișor ca o foaie de trandafir. Și de pretutindenî mă impresoarā o tăcere și o răcoare, care mă pātrunde, îmi lārgeste tot trupul înviorîndu-l. Peste puțin, se ridicā din vale un cîntec puternic de tinerî. Accentele voinicești umplu munții. La sfîrșit, un glas dulce, conștient de frumuseța lui, tremurā măi mult decît celelalte... Nimic deosebit n'are, nici melodia, și măi ales versurile; totuși, seara aceasta e atît de mărăță, că la auzul lor sufletul e mișcat adînc...

O stea de-asupra mea clipește și parcā-mî face semn. Și, în liniștea, în răcoarea, în fericirea seriî, îmi pare une ori că mă topesc, că sufletu-mî alunecā spre ea, într'un zbor ușor, lin, nesfîrșit...

10. Mă plouă!

Cu un cîntec pe buze, cu veselia în ochi, mă trîntesc supt bradul acesta, cu capul răzimat de trunchiū, aruncîndu-mî cartea alăturî. În fața mea, jos, se desfășurā tot Predealul. Cite o umbrā de nor urcā pe mal, mă acopere,

dar curînd fuge, gonită de o undă de soare. Hai, să-mi mai deschid cartea! Dar de unde să pot ceti? Vîntul nu vrea să mă lase. Cînd ridic privirea, văd dealurile atît de desluşite adineaori, acoperite de un val albastru. În vale, cîteva acoperişuri se lustruiesc; o umbrelă se deschide pe şosea... Un fişuit mă ocoleşte de toate părţile... Mă plouă!

Mă plouă!... M'am pitit eû bine supt ramurile dese ale bradului, dar tot imî cad picături până pe git; însă alunecă aşa de frumos, parcă se joacă cu mine... Dealurile toate s'au învelit într'un fum de ploaie, iar Bucegii se zăresc ca nişte umbre cenuşii...

...Ploaie cu toane; de-abia a stat, dînd drumul soarelui să năvălească auriu pe drumuri spre a suga apa, şi, iat'o, acum iarăşi se zoreşte încoace. O văd răpezită din cer până pe văi, ca o imensă perdea uşoară.

Ah, a venit!.. A răpăit cîteva clipe; apoi a apucat spre Ardeal.. Şi odată aierul s'a limpezit adînc. De la o casă cu şindrila pămîntie, se ridică fum albastru, şi din sat se aude un măcănit de raţe vesele, aşa de aproape, că-mi pare a fi lîngă mine.

Departe, printr'o spărtură în groasele pături umede ce staû atît de sus în văzduhuri, se varsă, pe cine ştie ce vale sălbatecă, o ninsoare de lumină, ca, prin icoane, binecuvîntarea lui Dumnezeu... Trîmba de raze se plimbă pe dealuri şi încet cucereşte tot Predealul. Acoperişurile strălucesc ca de argint; iarba e plină de scînteieri. Ce dulce căldură, cită veselie aruncă în aier şi pe păduri lumina!... Cît de mare, cît de bun eşti, soare!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

G. VILSAN.

CHEMARE

*Apusul tînde vălu-i de aur peste dealuri
Şi mierla îşi începe sfinţitul psalm de seară:
Duios răsună 'n vale, în tremur de chitară,
Păraiele lovindu-şi argintul de pe valuri.*

*Îngînă 'ntreaga fire un cînt de leagăn, lin,
Adoarme crinul gingaş un fluture la sin,
Şi'n dulce 'mbrăţişare visează împreună —
Ah, unde-i limba care tot farmecul să-l spună!
Şi tu rămîi uimită, şi nu îţi poţi da samă
De sufletul ce'n taină cu-atîta dor te chiamă.
Îţi clatină zefirul şuviţele-aurite,
Şi nu pricepi, că-s valuri din inimă-mi pornite.
Şi caldul vâl de raze tu simţi cum te'nveşmîntă,
Şi nu pricepi, frumoso, că-i dragostea mea sfinţă.
Alungă mintea rece cu soapta ei bolnavă:
De dragoste-i cuprînsă cereasca bolţii slavă;
Norocul mieu de-o clipă s'a înfrăţit cu tine,*

Legînd de chipul dulce nădejdea mea spre bine,
 Precum în veci lumina-î cu soarele 'nfrătită
 Și murmurul cu spuma pe valuri risipită.
 Zădarnic cerc adîncul din inimă să-l măsur,
 Cu o suflare caldă din suflet să te 'mpresur,
 Cum razele'mpresoară o floare în brădet:
 E mută struna rece, căci nu sînt eu poet.
 Izvorul fără moarte de sfîntă poezie
 E'n sufletul ce Tatăl menitu-ți-l-a ție.
 Din unda-î nesecată setos s'a adăpat
 Sărmanul suflet singur, în noapte scufundat;
 De s'a trezit la viață al cîntului mieu vers,
 E c'ai privit spre mine în dulcele tău mers.
 A ta este cîntarea, ce, plină de misteruri,
 S'a înălțat ca fumul tămîi către ceruri.
 Prinosu 'nseninării din sufletele noastre
 Se 'nnalță 'n viers de înger spre bolțile albastre.
 A ta este lumina, ce'n jurul mieu plutește,
 Și flacăra ce gîndul pribeag mi-l încâlzește.
 Căci, vrînd să mi s'arâte acel ce dă viață,
 Întreaga-î strălucire și-a coborît-o 'n față,
 Ți-a strecurat în suflet adîncurile milei,
 Și'n ochii dulci, cucernici, lumina dulce-a zilei,
 Și sufletu-mi, adîncul voind să-l înțeleagă,
 S'a furișat în visu-ți curat. Și tu mi-ești dragă!
 Dar nu simți tu îndemnul în inima fecioară?
 Curată stea din ceru-ți ușor mi te coboară;
 Cumuna noastră îngerî de pace-o împleteasc
 Și blînde ursitoare la bine ne menesc.
 Va lacrimă văzduhul de-a noastră fericire,
 De-a sufletelor noastre curată înfrățire.
 Mărită fie clipa și ceasul luminos,
 În care îngerî veseli în cale mi te-ai scos!
 Și, de-ai putea 'nțelege, tu prea curată stea,
 Că, în lumina-ți dulce, de mult, tu ești a mea!

Cresc umbrele pe șesuri și blîndă noaptea vine,
 Împrăștiind parfumul pădurilor vergine,
 Șoptînd duios povestea grăbitului pîrău:
 A ta e vraja firii și farmecu-î al tău;
 E loc pentru iubire de-apururi pe pămînt,
 Sînt flori, să să 'nșioare de-al tinereței cînt.
 Uni-vom focul nostru cu farmecele slavei...
 De ce-ți ștergi ochii limpezî? — Chemarea asculta-vei?

HANUL DIN ZĂVOIŪ.

IV.

Azi așa, mine așa, trece vara, și Lambu se simția tot mai singur în liniștea odăilor. Părinți n'avea, casa bătrânească se dărăpănase de tot, iar mila de la rude, știți: ca fulgerul pe apă.

Seara pînă tîrziu, sta cîte odată pe banca de supt măr, urmăria cu ochii firul de argint al rîului supt lumina lunii, și pornia pe gînduri dulci sunetul buciului pe vre-un deal. Iar, cînd răsuna satul de cîntecul strîngătorilor, cari veniau înnoptat de la polog, Lambu simția ceva cald în suflet, îi venia parcă și să ridă și să plîngă, se gîndia la tinereța lui silaștră, petrecută fără chip drăgălaș de fată mare. Acum se neteziau cărările viitorului, care se arăta poleit înaintea, și... Lambu adormia tot tîrziu în nopți d'acestea cu fermecătoare lumină de lună plină.

Din tîrgul lui «Sintilie», și-a luat, cu vre-o paisprezece poli, un călușel buiestraș. de-ți era mai mare dragul să te uiți la el, și-l îngrijia ca pe ochii din cap, Dimineața, se scula mai cu grijă, îi da grăunțe, îi împletia coama în ciucuri de lînică albastră, îl mîngia cu palma pe gît: nu mai putea de bucurie, cînd îl vedea cu capul în piept, ridicînd piciorul și bătînd în pămînt, cum fac caii învățați.

Și, în zilele calde de vară, cînd vînzarea mergea slab și băieții își făceau de lucru ștergînd praful de prin rafturi, pe Lambu îl apuca dorul de ducă, și, cum murgul era în grajdul pietruit și aștepta nerăbdător să vadă lumina soarelui, primia nechezînd șeaua în spinare și friul în cap și pornia în buiestru domol, ridicînd praful drumului cu copita-i ferecată.

Rămîneau în urmă copacii singurateci din marginea șoselei, treceau ca părărea livezi de fin și ogrăzi de pruni, fete mari îi ieșiau în cale cu ulciorul plin de apă și dîndu-i bună-zina, se opriau în loc, lăsa un timp povara din mîna și petreceau cu ochii pînă departe în zare pe călărețul care spinteca văzduhul cu biciul pe umăr și cu pălăria pe sprinceană.

Drumul se deschidea lung înaintea, și nici Lambu singur nu știa unde merge. La cîte un han, stringea friul, lega calul de palan și-și făcea drum înăuntru, cerînd un păhar de vin sau întrebînd de prețul vre unei mărfi alese. Unde găsia cunoscuți cari dormiau la el în vremea bilciului, stăruia la mai multe păhare de băutură, pleca mai vesel în cale și începea să cînte de dor, sprijinindu-și biciul de oblînc.

Și, acasă, se întorcea seara pe lună, găsia prispa cu mesele încunjurate de lucrătorii muscelului, se grăbia pe treptele scării de piatră, da bună-seara în han, și-și lua locul la tejghea, căutîndu-și cheile în buzunarele minteanului. Și, cum își făcuse obiceiul să privească seara lumina de argint a gîrlei și să asculte răsnetul cîntecelor pe dealuri, mai totdeauna era pornit pe gînduri hangiul și aștepta parcă să vie pe apa iazului împlinirea dorințelor lui nelă-

SAFTA COSTACHI (TÂLPĂ) (după un portret în ulei, din 1803-4,
la domnul Lupu Costachi din Birlad).

BCU Cluj Central University Library Cluj

CIMPOIERUL (după Raffet, în călătoria lui Demidoff.)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

LĂUTARUL (după același)

BCU Cluj University Library Cluj

murite. Cîte o undă de vînt venia din sus, plîngea prin frunzele sălciilor plecate și-î șoptia la ureche cuvinte de dor, și i se desprindea din întunec chip de fată mare. Visele nopții mereu erau turburate de fata jupînului, și pe Lambu îl stăpînia stitornic gîndul de-a o putea aduce în casă ca nevasta lui.

V.

Lelea Maria a Badii era vestită pentru pusul căsniciilor la cale. Cu vorba ei prelungă și șoptitoare, cu ridicări de glas la lucrurile de seamă, cu aducerea minii la gură cînd se minuna de cele spuse tot de ea, sau de vorbele care umblă prin sat, cu prietenia fetelor, pe care o păstra prin felurite chipuri prin mersul în fiecare Duminecă la horă și prin meșteșugul ei de-a pricepe unele taine ale sufletului, știa dragostea încotro se 'ndreaptă pe dealuri, și care de unde ar vrea să audă o vorbă bună sau spusă cu înțeles.

În han venia adesea să cumpere lînicuri, fir și mătăsică pentru vilnicele înflorate care luciau pe războiul ei cu meșteșug.

Cu hangiul cel nou vorbea și despre alt ceva la tîrguieii, și de mult sta mai-mai să-î spună ce-î trecea ei prin minte: să fie să ajungă Nițică stăpîn pe hanul lui Măcare și Mia, fetița cea frumușică, să stea coala lîngă sticlele din rafturi, cînd s'o duce Lambu după marfă.

Și cite și mai cite nu i se strecurau pe limbă lelii Mariei Badii, dar, vezi dumneata, nu-î venia să le spună așa, până n'o auzi și ea ceva mai cu temei, dintr'o parte, sau din alta. I se înfășurau cuvintele în gură, mai ocolia ea cu cite o vorbă așa pe departe, dar Nițică sta de lemn: ori se făcea că nu înțelege, ori avea el alte planuri.

Însă toate astea până odată, și... se dezleagă inima omului și caută drum în lumea dorurilor ascunse ale ei.

Dintr'una, dintr'alta, Maria Badii l-a furat cu vorba într'o bună dimineață. După ce tîrguise ce-î trebuia, vrea să plece:

— Acù, vînzare bună, și ce-am auzit să fie cu temei la casă!

— Cum, ce-ai auzit, leliță Mario? Ia întoarce-te o leacă!

— E! Uita-m'ar moartea! Păi, adecă, numai eu am auzit. S'a vestit în toate nevestele, — și ce era de ele azi la biserică, maică, maică! După care vorbe urmă ascuțirea buzelor și plesnirea obrazului cu palma. Lasă, flăcăul maichii, lasă, că eu n'o să umblu cu plosca prin sat, să zvonesc lumea, dar..., aici spuii vorba, aici să rămînă, că știm noi, iacătă și Dumnezeu drăguț, care e d'asupra, bună dolofană de fată; și ce crezi, că ar fi rău?

Dintr'ntăiu Lambu s'a mai făcut așa că n'ar ști de ce e vorba, iar, la urmă, n'a avut ce face și a încheiat la plecare.

— Acù, leliță Mario, cum o vrea Dumnezeu!

Și, crezi dumneata, că a mai așteptat ceva Maria Badii! Și-a făcut vînt în calea jupînului Măcare, s'a făcut că-l întrebă de ceva și a tăinit mult cu el la răsîntie în Băneasca. Venia ca din partea lui Lambu, și bietul jupîn, abia stăpînindu-și bucuria, i-a spus că acum mai rămîne să întrebe și fata.

— Că, mă știu, Mariuțo, eū, de cînd s'a prăpădit răposata, nu-î mai ies din voia Miei nici cit un fir de păr. Minte are destulă, casa ei, de bine, de rău, aduce ciștiḡ spornic: așa mă rog Tatălui, să-î dea Dumnezeu noroc.

— Așa, așa... jupîne, așa zău!

Mia, cu alesăturile după războiū, cu migălosul meșteșug al cusăturii, cu graba de a isprăvi vre-un vilnic pentru zile mari ce aveau să vină, n'avea vreme să afle de lucruri d'astea. Știa și ea atîta: Dumineca, se gătește cu mai multă chibzuială, cu mai mult drag se duce la horă așa pe supt amiazu-ăl-mic, cînd s'a potolit furia jucătorilor înnainte și joacă hora nespūs de veselă, dacă se întîmplă să privească și Lambu din prag, așa peste roata lumii. Cu alți flăcăi, ar juca și parcă n'ar mai juca, și cîte odată îi vine în minte și mai-mai ar vrea să întrebe pe cineva: domnul Lambu n'o fi știind hora? Dacă s'ar prinde și el odată! Așa, după uitătură, bănuia ea cam unde are să se prindă. Și atît. Ba, mai știa una.

Dacă avea drum în sat și trecea în zi de lucru pe lîngă han, Lambu îi multămia așa de vesel, și fata înțelegea că vorba ei apuca drumul inimii la flăcăul hangiu.

Iar cele care se plănuiău acum, aveau să-î ajungă curînd la ureche, și gîndul de-a fi mireasă la toamnă îi înfloria trandafirii din obraz.

Din partea zestrii, s'aū înțeles repede. Hanul, cu locul d'imprejur, și ale casei. Iar logodna s'a făcut în casa de pe gîrlă, la ruda jupinului. Mirii aū stat unul lîngă altul, după obiceiū, aū mîncat dintr'un ou, și, pe urmă, s'a scris foaia de zestre, care cuprindea toată agoniseala jupinului.

Nunta s'a hotărît cam peste vre-o lună, după culesul porumbului și cînd o ieși și țuica cea nouă.

Lui Lambu îi rîdea inima de bucurie, și acum avea un rost nespūs de dulce așteptarea zilelor viitoare. Prăvălia i se părea alta, și nu mai ieșia pe drum îmbrăcat cu fitece cămașă. Se gătia mai cu grijă, își răsucia mustața în oglindă, iar drumul vieții i se deschidea înnainte scăldat într'o lumină de fericire.

La cîteva zile după logodnă, Lambu era singur la tejghea; băieții se duseseră acasă după haine de pîmînt. Mia jupinului a tulit-o în sat să cumpere o cutie de «bobioe» pentru urzeală. Rușinoasă, cu ochii puțin cam în pămînt, dă ea bună-zuia cu glasul cam pierdut și cere ce avea să țirguiască. Hangiul se întîmplă că tocmai atuncî nu înnemerește despărțitura raftului. Caută ici, mai scoate de dincolo teancuri de cutii, pînă s'a brodit culoarea și grosimea firului, după probă.

Ca orice mușteriu, fata întreabă de preț, și vrea să numere banii pe tijghea. Lambu o oprește cu vorba:

— Prețul ăsta e pentru alții; pentru dumneata o să coste mai mult decît îndoit.

— Bine, da' ce sint eū vinovată să plătesc mai mult?

— Acu... îi plăti mai mult ori de loc: tot acolo merge socoteala. Eū, cînd ieū din marfa mea, nu mă pune nimeni la plată; dumneata ai plăti?

Cu vorba, Lambu a ieșit de lângă raft, s'a apropiat de logodnica lui și a cuprins-o de gît, s'o facă mai bine să priceapă că este a ei și marfa și tot ce se află prin han. Apoi a pornit să-i spună cite un plan pentru viața casnică, și Mia asculta pe gînduri și, cînd se vedea pe drum zburînd în trăsura cu cai, lăsa capul pe umărul lui și inima nu-i putea cuprinde atîta fericire.

— Și o să mergem la nașu', să ne plimbăm pe Dîmbovița...

— Și o să trăim bine în casa noastră, să stea tăticu' la noi...

Liniștea zilei la amiaz poartă pe luncă mirosul dulce de porumb cu lapte și pe drum s'aude, ca de departe, glas de om străin:

— Să vă dau' gazu' măă!... gazu' și păcura, mă, ga!...

Curînd se deslușește, în cotitura ulișii, căruța cu roatele înalte. Omul stă pe scările de d'innainte, sprijinește picioarele pe cruce și indeamnă călușei obosiți, fluturîndu-li peste spinare biciul cu coada lungă: «haar, haar, tată haaaar!»

La han, ca la vad vechiu, caii întorc drumul și răsufă apăsător, oprind căruța lângă streșină. În urmă, iată pe Vasile Ungureanu zumbînd din buze și abia mergînd în împleticeala de pe două cărări. Mia se dă de o parte și vrea să plece. Lambu îi spune să mai stea, să asculte sfada noului venit.

Vasile, cu pălăria veche adusă pe frunte, cu mersul lui migălos pe mai multe poteci, se cunoștea că băuse zdravăn din rodul prunilor. Și la el parcă era un făcut: beția dură zile de-arîndul. Azi se îmbăta și mine încerca să se dreagă, pentru că știa cum vine vorba: cuiu' pe cuiu' se scoate afară.

La scară, picioarele n'au mai putut ridica trupul nătăvălos pînă la cea din urmă treaptă, și Ungureanu a venit bleant pe treptele de piatră.

S'a sculat el cum a putut și a început să tainească cu scara:

— Că, mă știu tu pe mine, cine sînt eu? — Ei vezi, vezi că nu mă știu!

Atunci du-te la *dricu*! Adecă a a a, de ce să mă trîntești tu pe mine! Eu am făcut biserica voastră: vezi fierul alb peste luncă? Am lucrat, am dres, ne-am chibzuit, ca săăăăă afe omul loc pentru rugăciune: în numele Tatălui și al Fiului!...

După asta îl apuca toana de plîns pe nenea Vasile, și plîngea el acolea de i se împreunău lacrămile supt bărbie. Cînd îl vede pe Lambu în prag, se schimbă dedată. Își iea frumos pălăria din cap și vrea să sărute mina, care îl sprijină să treacă pragul. Cînd zărește pe Mia: «bună-ziua, coconiță și Dumnezeu să vă dea noroc! Am auzit așa și pe dincolo, știu eu ce-am auzit! Ia, dă-mi un rachiu!»

Nenea Vasile ură ce mai ură, înghiția de două-trei ori din litră, clipia șiret din ochi și începea o poveste de care știa el:

— Odată unu' era pe moarte, și nevasta...

Mia își luă ziua bună și se duse acasă cu marfa neplătită. Vasile face semn după ea și urmează cu povestea lui...

— Și, dacă ăst om era pe moarte, nevasta îl îngrijia și ea, cum putea. De la o vreme a simțit el că i se apropie ceasul și a sfătuit muierea: fă, eu o să mor! Tu să nu stai singură, să te măriți, da' să ieși unul tot așa de sama mea. Ea, cap de muiere cu mintea scurtă, nu se mai știa de bucurie, dă tot

a ascultat sfatul până la sfârșit. Să ieși unul așa tot cam de cincizeci de ani. După scurtă chibzuială p'afară, se întoarce ea gînditoare: mă, dacă n'oiu găsi unu, de cinzeci de ani așa ca tine, să ieșu doi de cite douăzeci și cinci?

Aci dădea Vasile Ungureanu rachiul pe gît și începea să ridă, netezindu-ș mustățile.

VI.

În luna de pregătire s'au pus toate cu rînduială la cale, și jupînul sta mai mult în prăvălie, să țină socoteala băieților. Lambu umbla în sus și în jos, sfătuia cu ăla și cu cellalt, cum să facă o nuntă vestită. Lăutarii erau o mare grijă, și pentru asta el s'a dus din vreme la oraș, a dat arvună cite un pol lui Pantilică și lui Nae, și a trimes la Stîlpeni după Năstase, care făcea minuni la mese cu clarinetul.

În puțina vreme liberă, Lambu își dădea cu gîndul, cam cite mese să încapă în han, făcea socoteala cîți bani i-ar trebui pentru împlinirea cheltuielilor și se gîndia să piardă oricît, numai să facă o nuntă, să se ducă pomina. Iar, cînd se întîmpla să nu tulsească Mia la han după tîrguială până pe sapt amiaz, lui i se făcea dor de ochii ei și pleca în susul gîrlei prin sălcii, către o casă din deal. Apa rîului curgea limpede, cîntînd bolovanilor de ducă; din ogrăzi adia vîntul cu aromă de prune coapte; începutul toamnei rumenia frunza codrului pe poale, și inima bătea puternic în pieptul plin de dragoste.

În casă, femeii lucrau pe capete și două fete zoriau de foc cu Mia să isprăvească cheița la cămașa de ginere. Lambu își făcea loc pe pat și începea să incurce fetele cu întrebări: ba, asta de ce vine așa, ba, că a cui e cămașa! Iar mireasă rîdea și-l pierdea din ochi, cînd se uita la el cu privirea ei dulce și mîngîioasă.

Cu înteteala lucrului, treceau zilele ca părerea și s'au gătit cămașile și ele până Joi în săptămîna nunții, cînd însurăteii cu nașii trebuiau să se ducă la oraș după cumpărături: ladă de mireasă, ghete, cizme de socru, și cite și mai cite. Lunecău iute banii din buzunar, și negustorii se uitau cu ochii galeși la mireasa cea nouă. Cite unul, mai îndrăzneț, arunca și vorbe că de nuntă, cînd mireasa pleca ochii în podeală și se înroșia ca un trandafir.

Simbătă, la ziua jumătate, lăutarii s'au dat jos din poștalionul încărcat, au cloncănit de citeva ori din lăute, și au început în curtea hanului cîntecul de nuntă, apoi au intrat unul după altul, dînd *bună-dimineața*, după obicei, și cîntînd fiecare să-și facă loc, cam unde-î era tovarășul de cîntare.

Nae al lui Nițoiu, vestit în județ pentru cîntecul de joc, a fost trimes la mireasă, la brad. Pantilică, cu banda lui, a rămas să umble cu ginerele prin sat, iar alții s'au dus cu flăcăii, să meargă cu plosca pe dealuri.

După regulă, Iosif era acolea cu briciul ascuțit, să bărbierească pe ginere. Fîndcă e cea din urmă bărbierire ca flăcău, are cîntec făcut anume. Pantilică se încorda, sucia din cuie, să potrivească coardele, trăgea cu arcușul pe două odată, și pornia lin, duios, plîngător, un nespus de dureros cîntec de jale:

Foaie verde de dudău,
 Bine mai trăiam flăcău!
 Încălecam calu' mieu
 Și-l opriam unde vream eu.

Lambu asculta, se gândia la viața slobodă de flăcău fără multă grijă, la drumul necunoscut pe care pornia acum cu tovarăsa de traiu, la greutățile ce vor veni, la nesiguranța viitorului: iar lăutarul îi da mai departe cu vorbele:

Cînd eram odată june,
 Știam floarea cum se pune!
 O puneam după ureche
 Și porniam sara la fete,
 O puneam mai la o parte:
 Nevestele-și făceau moarte.

Cînd s'a sculat după scaun, s'a răstogolit două lacrimi pe obrazul flăcăului. Lăutarul își împlinise chemarea, făcuse pe ginere să plîngă, parcă ar fi purtat mărgele, cînd era tînăr, și bacșișul căpătat îl făcea să bănuiască de pe acum cu ce fel de nuntă are a face.

Supt seară de tot, până pe murgite, umbla și ginerele cu plosca prin sat. Lambu a făcut și el cum era obiceiul. Cu cițiva flăcăi și cu lăutarii cei mai buni, a pornit pe ulița satului, chiuind la porțile cu fete mari în casă și oprind oamenii pe drum, să încerce gustul băuturilor de la nuntă. Unde erau cîni răi, se făcea nespusă hărmălaie în curte, viorarii înaintau fricoși pe lîngă zidul pivniței, și cîte-un cobzar se făcea îndărăt, amenințînd cu scula lui zdrăngănitore. Flăcăii se purtau curajoși, iar în casă îndemnau la băutura și pe cei mici și pe cei mari.

În curînd, iar, la ginere acasă, unde se făcea *fedeleșul*, petrecerea cea de pe urmă a ginerelei ca flăcău. Cînd era mai-mai încărcată masa cea mare, mirele pornia cu însoțitorii, să aducă nunii cu alaiu. Apoi urmă cheful bărbătesc al oamenilor însurați și al flăcăilor, cari s'a răstogolit cu vestitul prin sat.

(Va urmă.)

I. BOTENI.

CUGETĂRI.

De cele mai multe ori atîta călătorește numai din adevăr, cît se poate prinde pe aripile largi ale minciunii.

*

Legea e numai atîta cît este jugul ce împiedecă de a intra în grădină pe porcul, care rămîne însă tot porc.

X.

SONET

*Îmi place să m'afund în gîndul unii
 Visate fericiri ce mă 'mpresoară
 De a ei caldă, dulce primăvară :
 Mă 'mbăt atunci de vrăjile minciunii,*

*Și aflu-ascunsă 'n suflet o comoară,
 Ce n'o răpește zbuciumul furtunii,
 Nici lupta ce-o încing în jur nebunii,
 Nici vremea ce în calea ei doboară*

*Tot sarbădul îndemu al omenirii,
 Nemulțămît cu ce se'nchide 'n zarea
 Îngustă din clipitele de spume.*

*Aș mai putea purta povara firii
 De nu mi-ar da gîndu'n zbuciumarea
 Luă fără țerm o viață și o lume?*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

C. SP. HASNAȘ

PORTUL NAȚIONAL

Chestia portului național a fost discutată pe ici pe colea, din cînd în cînd, însă nici-odată cu atita interes și pătrundere după cit ar fi trebuit. Și apoi chiar puținii aceștia cari au arătat oarecare dragoste portului național, au făcut aceasta doar mai mult așa pentru că era la modă, pentru că chiar Maiestatea Sa Regina României s'a îmbrăcat astfel și s'a interesat cîndva de acest port al țerii, și nici de cum din indemnul pornit din credința că și păstrindu-ni portul național vom putea să ne ferim de peire în sate.

Toți orășenii și cea mai mare parte dintre feciorii satelor lustruiți cu oarecare instrucție au crezut și încă cred că e mai onorabil lucru să-și lepede portul național, în schimbul unui alt port străin, fie el oricare... Și cei din urmă se leapădă de haina țerii, de haina locului de baștină și se schimonosesc fel și chip, numai și numai ca să fie la modă, și fără să bănuiască că prin aceasta fac rău poporului în mijlocul căruia trăiesc, servindu-i de pildă și în această faptă rea ca în multe altele. Dar poate cei cari vor ceti rindurile acestea se vor întreba nerăbdători, cam ce primejdie mare aș vedea eu în schimbarea portului național; deci, iată, o presint răpede și

în mai multe fețe, așa cum se arată oricărui om care, trecînd prin lumea aceasta, se întreabă de rostul tuturor lucrurilor.

1) Mai întîiu, lepădarea portului național ne duce la ruina economică prin faptul că portul străin sfarmă toate meșteșugurile casnice, în lipsa cărora populația ștelor se strică trupește și sufletește, petrecîndu-și timpul prin circiumi și în alte localuri de peire.

Deosebit de aceasta, «nemîtitul», pe lingă banii pierduți în deprinderea atîtor viții, apoi mai aruncă alții și pe tot felul de putregaiuri străine, cu care crede că-î stă mult mai frumos de cum i-ar sta cu straietele trainice și frumoase pe care erau deprinși să le poarte ai lui, din moși-strămoși.

2) Portul străin în care ne-am grăbit cu toții să ne îmbrăcăm, ne ucide înainte de vreme, ne degenerază. Să dovedesc. Natura a îngrijit ca orice vietate să îmbrace un port potrivit locului în care-și duce viața, pentru ca prin aceasta să fie cît mai ferite de dușmani și nevoi, să aibă deci o viață cît mai lungă și ușoară de purtat. Iată de ce brotăcelul își schimbă culoarea pielii potrivit cu culoarea frunzelor în care trăiește, și atîtea alte vietăți, pînă la viermușorii cei mai mici, au anume îmbrăcăminte care le apără de toți dușmanii și de toate întîmplările.

Potrivit acestei legi firești, și omul a căutat să-și croiască o anume îmbrăcăminte care să fie potrivită cu felul lui de trai și cu toate nevoile cerute de mijlocul înconjurător. Astfel, diferitele națiuni, locuind în deosebite puncte ale globului, deosebite în climă și toate celelalte cerinți de viață, și-au croit îmbrăcăminte potrivită nevoilor vieții lor. Iată dar de ce nu toate popoarele au avut portul la fel și nici nu trebuie să-l aibă, ci, în interesul vieții lor, se cade să-și păstreze portul acela croit de experiența unei vieți de mii de ani.

Doamne, și cît de sănătoasă e îmbrăcăminte noastră națională, compusă din cămașa albă, largă la mineci și deschisă la piept pînă aproape de mijlocul unde o împresoară cingătoarea de bete, din părechea de ițari sau cioareci, tot albi, și din pălărioara de pîslă ori de paie cu marginile largi, dătătoare de umbră, iar, în picioare. opinca, ghiata ori... desculțul.

Ei bine, toți cîți au purtat mai mult timp în viața lor această îmbrăcăminte și apoi au împrumutat alta străină, au putut, cred, să vadă cît de mare rău ni aduce portul împrumutat, mai ales în timpurile călduroase ale verii.

În acest anotimp portul nostru desprețuit, prin albul lui frumos ni apără trupul de dogoreala soarelui și ajută ca sudoarea să se împrăstie pe nesimțite; iar haina străină de care ne-am îndrăgostit fără nici-un rost, cu croiala, strîmță ne coace ca în cuptor, scaldîndu-ne de sus pînă jos în sudorii omoritoare.

Ei unde vom ajunge cu portul acesta de împrumut? De bună samă că am fi în mormînt mult mai înainte, de cum am ajunge dacă ni-am păstra portul național, care, atît cel de vară, cît și cel de iarnă, e mult superior celui străin.

Acum, cînd orișicine vede marele folos al portului național, cred c'ar fi nemerit să arătăm cum am putea să ni mai păstrăm portul

național acolo la sate, pe unde, de asemenea, a început să pătrundă sărăcia portului străin.

Se știe că, pentru diferite interese, au pătruns în mijlocul poporului multe de străini, ori de înstrăinați, cari, pe lângă multe alte păcate, au adus cu ei și portul nemțesc, pe care mulți din sătenii, fără să-și deie socoteală de marea greșală ce o fac, l-au împrumutat mai răpede de cum și-ar închipui oricine. Și, de altfel, dacă chiar învățătorii, preoții — prin copiii și soțiile lor — și ceilalți fruntași ai satelor se îmbracă așa, de ce nu s'ar îmbrăca și sătenii la fel, cînd ei cred pe fruntașii lor mai cu cap și decî în destulă măsură să știe cum e mai frumos și mai bine să te îmbraci.

Iată dar unde stă pricina schimbării portului pe la sate. Astfel fiind lucrul, și dovedit fiind că numai folositor nu e pentru neamul nostru să-și lepede portul cel vechiu, eu cred nemerit ca autoritățile respective să impună tuturor funcționarilor mici ce trăiesc pe la sate, a se îmbrăca în portul locului, sau în cel național mai obișnuit.

Și n'ar fi rău ca și preotul să se poarte, ca în unele părți ardene și în munții munteni, prin Muscel, la fel cu sătenii, rămînînd ca portul obligator să-l aibă numai în timpul ofierii diferitelor servicii. Și, pentru ca întoarcerea la portul național să se facă cit mai ușor, ar trebui ca pe lângă fiecare școală sătească să fie cite o mai-stră de lucru; nu ca acele de azi care nu știu decît să aducă mode străine în sat, ci fete cuminți de prin sate, care să știe țese, croi și coase toate cele de nevoie ale portului național.

Și să nu se creadă că ar avea cineva să păgubească dintr'o reformă făcută în sensul acesta. Cel care scrie aceste rînduri, după zeci de ani de port străin, s'a întors la portul național, despre care s'a încredințat că e mult mai ieften și mult mai sănătos. Dar unde mai puî că, după citeva luni de schimbare, flăcăii și fetele satului au început să se îmbrace la fel cu cel pe care-l credeau ei mai cu vază din tot satul, și am credința că în toate părțile s'ar petrece același lucru.

De altfel, fruntașii satelor au datoria patriotică să se întoarcă iarăși la portul național, chiar de nu s'ar impune de autorități, căci prin aceasta se va face un mare serviciu neamului, scăpînd poporația satelor de luxul care o aduce la sapă de lemn.

Asemenea ar fi de dorit ca nici condeiele celor ce scriu pentru popor să nu mai îndemne — cum a făcut d-na Nădejde — să se îmbrace sătencele cu diferite gătelii, cu ilice și șorțuri de catifea, ca nu știu care țerance străine, căci, oricît de harnice și de cu rost la treabă ar fi, tot mai folositor e să-și păstreze portul lor național care e atît de frumos, încît Regina țerii nu s'a rușinat să-l poarte.

Crezînd că aceste rînduri vor fi de vre-un îndemn cu folos pentru mulțimea satelor, am îndrăznit de le-am scris.

UN FECIOR DE ȚERAN

adecă, — prin indiscreția redacției —

I. CIOCÎRLAN.

STRIGĂTUL OCEANULUI

— DUPĂ JOSÉ-MARIA DE HEREDIA —

*Un far cu flacări albe bătrînul astru pare...
Din Raz pîn'la Penmarca tot țermul 'nnalt de humă
În aburî deși se'nneacă... și'n larg avînt se'ndrumă,
Prin vînturî furtunoase, frumoși pescarî de mare *!*

*Se'ntrec în muget aspru talazele amare
Supt coama lor măreață de sclipitoare spumă,
Și'n descărcări de tunet se 'mprăștiie în brumă
Împodobind cu pene, departe, stîncî fugare...*

*Lăsatu-mi-am s'alerge cu valurile 'n zare
Și valul mieî de gîndurî, de vise fărîmate,
Pe-a căror groapă, astăzi, păreri de rău în floare.....*

*Și mi-a vorbit oceanul cu glas blajîn de frate,
Căci tot același STRIGĂT ce-l scoate el amarîc
De anî l'îndreaptă omul spre cer, — în vecî zădarnic!*

ȘTEFAN BRABOYESCU.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CRONICA

I. Cărți.

Rime foarte bogate, versul cel mai sigur de el însuși, o fantasmie originală și puternică, pe care însă poetul însuși n'o poate urmări și stăpîni până la capăt, clipe de duiosie care te mișcă adînc, — acestea sînt însușirile volumului de poezii al d-lui I. Birseanu, apărut de curînd la «Lucaefărul» din Pesta. Îi lipsește doar acestuî scriitor măsura și sinceritatea pentru a ocupa cu adevărat un loc de frunte în literatura noastră tînără.

* E folositoare broșura «Biserica Romînă» a preotului ardelean Trandafir Scorobeț, prin care se pot căpăta cunoștinți sumare despre rosturile materiale ale unei biserici.

* Deputatul dr. Iuliu Maniu a strîns într'un volum, tipărit la Blaj, discursurile, în număr de nouă, pe care le-a ținut în Parlamentul din Pesta, în cursul lunilor Maiu, Iunie și Iulie trecut.

* Credeam că am lămurit chestia cronicelor muntene. Se pare că nu, căci în *Contribuțiuni la studiul cronicelor muntene*, (București, 1906), d. C. Giurescu, care a făcut și studii la Viena, crede că mai toate concluziile mele trebuie înlăturate. În argumentarea sa, se ajută cu cărți și cer-

* Goelanzi.

cetări pe care n'am socotit că ar trebui să le mai aducem în discuție, dar ai căror autori au fost mai fericiți decît mine. Altfel, d. Giurescu arată și cu acest prilej că-și adună sîrguincios informația și că are aptitudini pentru critică, — și chiar pentru hiper critică. O observație: românește, nu m'am iscălit nici-odată *Jorga*, cum scrie consecvent d. Giurescu.

II. Reviste.

Într'un articol din «Gazeta de Duminecă» (Șimlău), no. 35, al d-lui Sever Dan, se spune răs-picat că pregătirea culturală deosebită și necunoașterea împrejurărilor din fiecare frîntură a neamului crează încă o prăpastie între Romîni din deosebitele țeri, că Ardeleanul venit în țară e primit rece în București și dușmănos în provincie și că bietul om ajunge acolo, încît să se *bucure*, cu toată rușinea ce simte, de vorba *străină* din țara lui, pe care o aude întimplător.

* Cîntarea «În Munți» pe care o dă d. Goga în n-l jubilar al «Luceafărului» se așează printre cele mai frumoase ale lui și, pusă în alăturare cu alte poesii mai nouă ale poetului, arată deslușit care e genul de inspirație pe aripile căruia el se poate ridica în adevăr la înălțimile cele mai mari.

* No. 8—9 al «Junimii literare» din Cernăuți cuprinde note din viața Romînilor răspîndiți prin Serbia, o prea frumoasă baladă culeasă de părintele Marian și un prim-articol de d. G. Tofan, care recomandă ținerea de cursuri universitare în vacanță aici la noi, în România, pe la cutare răcoroasă mănăstire, plină de multe amintiri: bună idee și care poate-și va aduce roadele în anul viitor.

* În «Familia» (Oradea-Mare), No. 90, o foarte bună descriere a adunării din Lipova a «Societății pentru fondul de teatru».

* În «Revista asociației învățătorilor», VII, 2—3, d. L. Măricaș îndeamnă pe colegii săi să se dezberă de păcatul de ambiție de a scoate reviste didactice nouă și li dă sfatul de a se strînge la zisa «Revistă».

* În Blaj a început să apară «Revista politică și literară», în care dă tonul d. Aurel Ciato, care pare însuflețit de idei bune. Colaborează dd. Sadoveanu, Ciura și Scurtu. D. Nerva Hodoș dă cîteva rînduri asupra ortografeii. Se reproduce frumosul articol al d-lui Stahl din «Stenografal».

III. Ziare.

Din No. 93 al «Telegrafului român» (Sibiu) se începe tipărirea unui excelent studiu al d-lui Onisifor Ghibu asupra publicațiilor periodice de cuprins bisericesc ale Romînilor.

* «Universul» din 26 August publică un articol al d-lui I. Scurtu despre petrecerea «junilor» din Brașov. Organizarea și luptele lor merită a fi studiate comparativ, fiindcă ele înfățișează, de sigur, urmele unei vechi realități, împrumutate din vecina Țară-Românească.

N. IORGA.